

LUND
UNIVERSITY

Raggen går!

En musiketnologisk studie av raggarkulturen i Venjan

Linus Fröbom
Handledare: Thomas Olsson
MUVK02 HT 2018
Kandidatuppsats
Kulturinstitutionen Musikvetenskap
Lunds Universitet

Sammanfattning

Titel: Raggen går! En musiketnologisk studie av raggarkulturen i Venjan.

Den svenska raggarkulturen är en av våra absolut mest seglivade subkulturer. Från att ha varit en stadsburen, beryktad ungdomskultur på 50-talet till att idag blivit en symbol för landsbygden. Syftet med den här musiketnologiska studien är att undersöka musikens roll och funktion för raggarkulturen i byn Venjan i norra Dalarna. I teorikapitlet förklarar jag olika musiketnologiska begrepp och perspektiv som emiskt och etiskt, musik som kultur subkultur och musikkulturer i förändring. Min metodologiska ingång är Alan P. Merriams tredelade analys som går ut på att undersöka vilken musik som finns inom kulturen, vilka beteenden som finns i samband med musik och hur musik uppfattas av personer inom kulturen. Min undersökning bygger på fältarbete som jag gjorde i Venjan under den 12/10 till 14/10 - 2018. Fältarbetet utgjordes av deltagande observationer och intervjuer med personer som på ett eller annat sätt har anknytning till raggarkulturen. Musik visar sig ha en väldigt central roll i raggarkulturen i Venjan även om det kanske inte är det som vi i första hand förknippar med raggare. Musik är ett gemenskapselement, en stämningssättare och en slags social symbol.

Abstract

Titel: Raggen går! An ethnomusicology study of raggarkulturen in Venjan.

"Raggare" is one of Sweden's most long-lived subcultures. From a city based, notorious youth culture in the 50s to a symbol today associated with the countryside. The purpose with this essay is to study the musical part in raggarkulturen in the village of Venjan in northern Dalarna. In the theory chapter I explain different ethnomusicology perspective and terminology such as emic and etic, music as culture, subculture and the changing of music cultures. My methodological approach is Alan P. Merriams three-piece analysis which comprises the music within the culture, what behaviours that presents in connection with music and how music is perceived by the people in the culture. My empirical work is based on fieldwork which I did in 12/10 to 14/10 - 2018. The fieldwork consisted of participating observations and interviews with people that in some how has connections with raggarkulturen. Music is shown to be a central part in raggarkulturen in Venjan even though one does not often think of raggare as a kind of music culture. Music is way of forming a community, a mood planter, and a kind social symbol.

Tack till: Anton och Emil Jansson Rasmus Andersson, Fredrik Solén, Andreas Wigga, Pontus Andersson, Jonas "Prosten" Andersson, Lukas Wörn, Christopher Wigga, Pär Winberg (Atenzia Records), Thomas Olsson och Sanne Krogh Groth.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Abstract	2
Innehållsförteckning	4
1. Inledning	5
1.1 Förord	5
1.2 Syfte och problemformulering	5
1.4 Emperi	6
1.5 Avgränsningar	6
2. Bakgrund	6
2.1 Raggare	6
2.2 Raggarmusik	8
2.3 Venjan	11
3. Teori	11
3.1 Musik som kultur	12
3.2 Musikkulturer i förändring	12
3.3 Emiskt och etiskt	13
3.4 Subkultur	14
4. Metod	15
4.1 Musiketnologi	15
4.2 Fältarbete	16
4.3 Deltagande observationer	17
4.4 Intervjuer	17
5. Raggarkultur som musikkultur	19
5.1 "Vi är inte raggare, vi är bilentusiaster"	19
5.2 Raggen går!	21
5.3 Musikens funktion	22
5.4 Lukas spotifylista	25
5.5 Tradition, identitet och gemenskap	26
6. Resultatanalys	30
7. Diskussion	31
Avslutningsvis	33
Slutkommentar	34
Källförteckning	35

1. Inledning

1.1 Förord

Jag är uppvuxen i staden Borlänge i Dalarna. Under min uppväxt har jag levt sida vid sida med raggare. Jag har själv aldrig varit en del av raggarkulturen utan snarare observerat raggarna på håll. Jag har alltid sett raggare som ett kompletterande element i min hemstad, nästan som ett naturfenomen som bara finns. År efter år, generation efter generation har jag sett med egna ögon och hört berättelserna om hur raggarna stått uppradade med sina bilar vid maximgrillens parkering i Borlänge centrum, stökat och vrålat, "burnat" sönder sina däck och dunkat plåt i takt med låten "Mera brännvin" av Eddie Meduza,. Jag har alltid fascinerats av raggare på både gott och ont.

Jag har under mina år som musikkvetarstudent vid Lunds Universitet funnit området musikkulturer extra intressant. Att människor kan känna tillhörighet, forma gemenskap och skapa en världsbild byggt på musik finner jag både väldigt spännande och fascinerande. Idéen till den här uppsatsen fick jag när jag och min kompis, (som också har en betydande roll i det här arbetet) en sommardag åkte bil längs en väg intill Dalälven. Vi började att diskutera raggarkulturens olika element och framförallt musikens roll för byggandet av gemenskapen inom kulturen. Den allmänna föreställning om raggare skulle troligtvis föra tankarna till bilar men under samtalet kom vi fram till att i alla fall där bilen finns förekommer troligtvis musik. Valet av uppsatsämne kändes därför självklart för mig i och med mitt intresse för musikkulturer och för att raggare alltid varit närvarande under min uppväxt i Borlänge. Mitt intresse ligger i att studera raggarkulturen som musikkultur och i denna studie har jag begett mig till byn Venjan som ligger i norra Dalarna för att undersöka musikens betydelse för en grupp människor som mer eller mindre identifierar sig som raggare.

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet är att undersöka musikens betydelse för raggarkulturen i byn Venjan.

Problemformulering:

Vilken roll har musiken för raggarkulturen i Venjan?

1.4 Emperi

Mitt empiriska material bygger framförallt på fältstudier i byn Venjan där jag med musikutnologiska metoder har gjort observationer och intervjuer. Det empiriska materialet består också av två spotifylistor. För att samla material till bakgrundskapitlet gjordes en kortfattad intervju med skaparen av samlingsalbumet *Raggarmusik vol. 1* - Pär Winberg från Atenzia Records.

1.5 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa mig till att fokusera på nutidens raggare, vilket är ett relativt outforskat område inom ämnet. Jag har också valt att begränsa mitt geografiska område till att fokusera på byn Venjan som ligger i Mora kommun i norra Dalarna. Anledningen till valet av just Venjan som mitt studiefält är att jag har en kompis med starka rötter i byn, som också känner ett antal personer där som har kopplingar till raggarkulturen.

Jag har även valt att inte gå djupare in på genusperspektivet då det helt enkelt inte finns utrymme för den aspekten i den här uppsatsen. Jag vill enbart poängtera här att raggarkulturen över lag är överrepresenterad av vita, heterosexuella män. Detta betyder inte att det inte skulle finnas raggare av andra kön i raggarkulturen men den porträtterade bilden är ofta manliga personer samt faktumet att det finns väldigt lite skrivet om andra köns plats inom raggarkulturen.

2. Bakgrund

2.1 Raggare

.

Uppkomst

Raggarkulturen växte fram och blev en erkänd subkultur under mitten av femtiotalet och tillsammans med det motorcykelburna "knuttarna" är den en av de mest seglivade och välbevarade subkulturer som växt fram i Sverige under efterkrigstiden (Bjurström E ,1990. sid. 207). Men vad är en raggare? Nationalencyklopedins beskrivning av en raggare lyder:

Raggare, ursprungligen manlig medlem i ungdomsgrupp, raggargång, en rörelse som växte fram under 1950-talet; de kvinnliga medlemmarna kallades raggarbrudar. [...]

Intresset för amerikanska bilar, raggåråk, och att meka med dessa och köra omkring i dem var framträdande drag. Raggarna (liksom skinnknuttarna) rekryterades främst från arbetarklassen. De markerade avstånd, inte minst genom klädsel och musiksmak, gentemot andra grupper i samma generation (Nationalencyklopedin, raggare).

Man brukar prata om 50-talets Sverige som en brytningstid (Bjurström E, 1990. sid. 211). Det var under femtioåret som arbetarklassen fick ta del av den moderniseringsprocess som hade börjat redan under 30-talet men "pausats" under andra världskriget (ibid). Detta gjorde att välståndet ökade drastiskt för stora grupper och gjorde att fler hade råd att konsumera. Bilen var en sådan produkt som plötsligt blev tillgänglig även för den svenska arbetarklassen. Bilen blev en av de mest påtagliga symboler för det "nya" Sverige, dock var det framförallt europeiska och billiga amerikanska bilar som dominerade marknaden för de allra flesta (Bjurström E, 1990. sid 212). De som på något sett lyckats komma över en stor och "fläskig" amerikansk bil som vi associerar med "raggarbilen" kom att bli en provokation mot det symboliska värdet som bilen hade. Att det ofta var ungdomar mellan 20 till 25 år som ägde dessa normbrytande muskelåk gjorde självklart inte saken bättre. Raggarbilen blev en statussymbol eftersom den var så pass otillgänglig för de allra flesta (Bjurström E, 1990, sid. 212).

Den nya och moderna representerades i första hand av en amerikansk livsstil. USA - var uttalat eller underförstått - föregångslandet och en symbol för det superteknologiska konsumtionssamhället som avtecknades sig som en alltmer realistisk framtidsvision (Bjurström E, 1990 sid. 214).

Den nya köpkraftiga och rebelliska ungdomskulturen var något som ingen tidigare hade sett och raggarnas frammarsch utgjorde vad som brukar kallas för moralisk panik i samhället (Bjurström E, 1990, sid 213). Raggarna pekades ut som "problemungdom" och "våldverkare" i massmedier och den ökande ungdomsbrottsligheten under den senare hälften av 50-talet fick raggarna ofta skulden för. Det infördes till och med en raggparagraf 1963 som gav polisen rätt att omhänderta bilburna ungdomar som var under arton år och saknade legitimation (ibid.). De amerikanska inflytandet speglades inte bara genom raggarbilarna utan färgade ungdomarnas kulturella estetik. Raggarna var starkt inspirerade av utseendet hos bland annat James Dean och Elvis Presley samt den nya rockmusikens "förföriska inverkan" (ibid.).

Dagens raggare

Efter raggarnas gyllene epok på 1950 och 1960-talet skedde både yttre och inre omständigheter som gjorde att raggarkulturen inte var lika aktuell som tidigare. Olje och energikrisen i början av 70-talet, en stigande arbetslöshet under 70 och 80-talet, miljöproblem och inflation är några exempel på yttre faktorer som gjorde att raggarnas framtidstro och vision inte längre stod för det moderna och ungdomliga (Bjurström E, 1990, sid.221). Inre omständigheter kunde helt enkelt vara att raggarna nu hade växt upp och "gått vidare". En som beskrivs som en av de tidigaste raggarna som startade raggargänget "Road Stars"; Svempa Bergendahl beskriver i en intervju med tidningen Vice (2017) slutet för den ursprungliga raggarkulturen:

"Enligt mig slutade raggarkulturen när de ursprungliga gängen och våra häng försvann på 70-talet och vi gick vidare till familjelivet. Visst, det finns folk som kallar sig själv för raggare och är upptagna med att fixa till amerikanska bilar, men det gör dem bara till bilentusiaster"

Som Svempa Bergendahl säger i intervjun har dagens raggarkultur en mer nostalgisk funktion än vad den hade på 1950 och 1960-talet. Erling Bjurström säger att: "De flesta av dagens raggare är betydligt äldre [...] Idag kan man till och med stöta på en raggare som är i 50-årsåldern. Raggarkulturen kan därför inte ses som en renodlad ungdomskultur" (Bjurström E, 1990, sid. 223).

Det vi måste ta hänsyn till i det här fallet är att när Erling Bjurström skrev denna text år 1990 hade det som jag och andra påstår som den "nya raggarrvågen" ännu inte inträffat. Många beskriver att raggarkulturen fått ett uppsving under 90 och 00-talet. Detta kan vi bland annat se på antal besökare på de stora raggarrträffarna som Power Big Meet (PBM) i Västerås (senaste åren arrangeras PBM i Lidköping) och Classic Car Week (CCW) i Rättvik. Första året PBM arrangerades kom cirka 400 besökare (Big meet.com) och 2017 kom uppskattningsvis 80 000 besökare till PBM (Rogsten E, 2017). CCW uppskattades ha 100 000 besökare år 2017 (Gustafsson B, 2017)

2.2 Raggarmusik

Vad är raggarmusik? Raggarmusik är inte en etablerad musikgenre, även om det kanske finns en tanke om vad vi tänker att raggarmusik är. I det här avsnittet tittar jag närmare på två exempel som ska frambringa en större förståelse för vad raggarmusik kan innebära.

Exemplen utgörs av två olika parters sortering av raggarmusik, en person från skivbolaget Atenzia Records och en privatperson. Den första är ett samlingsalbum med svensk rockabillymusik som heter *Raggarmusik vol. 1*¹ (2014) och den andra är en spellista på Spotify som heter *Raggarmusik*² (2012) och har 1381 stycken följare.

Samlingsalbumet *Raggarmusik vol. 1* (se Spotify) innehåller tjugo stycken spår. Underrubriken på albumet lyder "Rockabilly för bilen och för festen". Albumet består av endast svenska rockabillyband och artister och låtarna på skivan innehåller både egenskrivna låtar samt covers på amerikanska, 50-tals - rock n´ roll-låtar.

För den ovana lyssnaren kanske samlingsalbumet låter som ett renodlat rockbillyalbum men skillnaden kan vara hårfin. Skaparen av skivan, Pär Winberg från Atenzia Records säger:

- Man kan tycka att det ser ut som en vanlig rockabillyplatta men skillnaden mellan rockabilly för "50's folket" och rockabilly för raggarna är att raggarnas rockabilly kan vara lite mer smutsig och oljig. Lite skitigare låtar och gärna med lite texter om bilar osv.

Valet av titeln till albumet förklarar Pär handlar om att hitta nya målgrupper och i det här fallet ville man göra ett samlingsalbum med rockabillymusik med en touch av raggarestetik. Tanken att locka raggarna till rockabillymusik tyder på att det finns distinktioner inte bara mellan olika typer raggare utan också i musiken. Att hitta "en bredare publik" som Pär säger, förklarar han underförstått att det finns en typ av raggare eller som beskrivs som "50's -folket" som lyssnar på rockabilly och en annan som lyssnar på Eddie Meduza, The Playtones eller som Pär beskriver det som "stå och vråla-musik".

Vi kan med Pärs ord och av att lyssna på skivan konstatera att det finns en föreställning om att vilja kategorisera raggarmusik som mer eller mindre rockabillymusik. Utöver musiken verkar det finnas en tendens av att vilja bibehålla en slags rockabilly-estetik både vad gäller utseende, instrumentuppsättning och i låttexterna hos de medverkande artisterna på *Raggarmusik vol. 1*. Vi kan av denna sortering av raggarmusik tolka det som

¹ <https://open.spotify.com/album/6gGXp0iqhgVNHJvjWmHZyV?si=QpKGd3j3TDesOmxApT9gCQ>

² <https://open.spotify.com/user/lejiding/playlist/6Pz44H1WuGsPqYQCJNfDP3?si=z3SUo18uT2Cyi4r4yCdI7w>

att det finns en tanke om att musiken ska snegla åt den förgångna raggarkulturen, från 1950 och 60-tal. Rory Carroll (2013) dokumenterar i sin artikel 'Blue Swede Shoes' om bilträffen Power Big Meet i Västerås:

"It notes that the event features vintage automobile parts from the U.S. ranging from wheels and tires to body panels as well as clothes and vinyl records of pop music dated in 1950" (Carroll, R. 2013).

I exemplet *Raggarmusik* (se Spotify) visas ett bredare spektrum av vad raggarmusik kan

Artist	Låtar på spellistan
Eddie Meduza	36
Rövballebandet	12
Lasse Stefanz	20
Ultematule	14
Kicki Danielsson	10
Larz Kristerz	12
Drängarna	11
2 blyga läppar	12
Black Ingvars	11
250 kg kärlek	10

innebära. Spellistan skapades av Johan Larsson 2012 och innehåller 903 låtar. För att enbart nämna några av artisterna som rymmer listan kan vi få en mycket ytlig men en någorlunda uppfattning om vad skaparen av listan samt de 1381 följare anser fungerar som raggarmusik. I följande statistik visas de tio stycken band eller artister som har flest låtar med på spellistan *Raggarmusik*.

[Tabell 1.]

Av tabellen kan vi få en någorlunda bild av vilken musik som anses vara kompatibel med raggarkulturen. Viktigt att understryka är att denna

listan är (vad jag vet) skapad av en person och att det säkerligen är några av de 1381 följarna som inte anser att dessa exempel inte bör klassas som raggarmusik. Det som vi kan utläsa av spellistan är att tanken om vad raggarmusik är inte bara domineras av en eller några typer av genrer utan rör sig i ett stort omfång av ny och gammal musik och av en viss variation av musikgenrer.

Av de tio exemplen på spellistan är majoriteten Eddie Meduza-låtar. Även band som Rövballebandet, 2 blyga läppar, 250 kg kärlek och kanske även Drängarna tenderar att låta liknande Eddie Meduza, framförallt i avseende av textinnehåll. Resterande i tabellen är antingen av schlager eller i dansbands-karaktär i undantag för gruppen Ultematule som ofta förknippas med svensk, högernationalism vilket är det exempel som sticker ut mest från de andra i tabellen i avseende för musiken samt låttexternas politiska innehåll.

Valet av exemplen ovan motiverades av att de båda innehar titeln raggarmusik och skapades vid ungefär samma tidpunkt. Vi kan se att tanken om vad raggarmusik är skiljer sig avsevärt då det på ena sidan finns en tanke om att raggarmusik ska låta som det en gång gjorde, 50-tals inspirerad rock n roll och rockabilly. Den andra sidan visar att raggarmusik kan vara bredare i sortimentet av genrer med exempel av rock, pop, dansband, schlager m.fl. Gemensamt för det två exemplen är att det sällan om inte alls förekommer några ballader. Musiken på både *Raggarmusik vol. 1* och exemplen ur spotifylistan *Raggarmusik* innehåller spår i högt tempo och oftast i dur-tonalitet med sällan några undantag för låtar i varken moll eller med puls under 120 bpm.

2.3 Venjan

Venjan är en tätort i Mora kommun (Dalarnas län), geografiskt beläget vid Venjansjön. Byn har 226 invånare (2016) och är främst känd för sin hemslöjdstradition som har bevarats och utvecklats genom föreningen Venjansslöjd (Nationalencyklopedin, Venjan). Venjan socken uppstod för 400 år sedan (Mörkfors L,S, 2007, sid.13). Varje sommar anordnas det som skämtsamt brukar kallas för "Venjans nationaldag", egentligen: "Venjanskarnevalen"(Rämgård, S, 2015) . Karnevalen har anordnats i runt åttio år (oklara källor) och ses som ett stort evenemang för byn då nästan alla innevånare deltar. Evenemanget innehåller bland annat en bilcruising, karnevalståg och olika aktiviteter för barn (ibid.). Karnevalen avslutas traditionsenligt med fest i folkparken med liveuppträdande. Årets (2018) liveartister bestod av bandet Highlights och singer-songwritern Billy Opel som hyllas i trakterna då låttexterna ofta handlar om byarna runt Mora. Han sjunger även vissa låtar på mora-mål (Dalaartist, 2018).

3. Teori

Det finns en del forskning om raggarkulturen i Sverige. Dock belyser de flesta den äldre generationens raggare, den från början av femtiotalet och fram till sjuttioalet. Tanja Joelsson, fil.dr vid Tema Genus på Linköpings universitet är hittills den som jag hittat som i sin avhandling *Män i trafiken: Volvoraggarnas vilda framfart* (2015) lyfter fram de "nya" raggarna, alltså en typ av raggare som frodas idag. Fokuset i Tanja Joelssons avhandling kretsar kring volvoraggarna som ungdomskultur och olika egenskaper och funktioner som finns i den "nya" raggarkulturen, samt ur ett trafik och genusperspektiv. Det som bland annat avhandlingen gör är att synliggöra de nya raggarna som en existerande ungdomskultur samt gör särskiljningar mellan volvoraggare och andra typer av raggare

till en viss grad. Det som jag hittills verkar vara ensam om är att belysa musikens funktion i raggarkulturen som ett nästintill avgörande element i kulturen.

I teorikapitlet förklarar jag olika termer som knyter an till musiketnologin som jag har haft användning av i min studie.

3.1 Musik som kultur

Lundberg & Ternhag (2014) pratar om två olika betydelser för begreppet kultur:

I vanligt språkbruk betecknar det konst, litteratur, musik et.c.[...] Med den andra användningen av ordet kultur avses social gemenskap i vidare bemärkelse - det är denna betydelse som är giltig i musiketnologisk litteratur. Kultur står för en större helhet: ett samhälle, en världsbild, ett livsmönster eller ett kollektivt medvetande (Lundberg & Ternhag, 2014, sid 116-117).

Musikforskaren Sirpa Koiranan hävdar att: "Musikkulturen utgörs av de värderingar och beteenden som gemenskapsmedlemmarna förknippar med den sortens musik som det är intresserade av". (Citerad i: Lilliestam, 2009, sid. 64)

Begreppet *musik som kultur* är en känd term inom musiketnologin först myntad av musiketnologen Alan P. Merriam, som i sin bok *The anthropology of music* (1964) sammanfattar musiketnologins disciplin enligt termen "*music as culture*". Enkelt förklarar menar Merriam att kultur bör ses som en kontext. Utan människor (kultur) ingen musik. Vi kan därför studera en kultur via dess musik (Merriam 1964). Jag kommer att återkomma till Alan P. Merriam senare i texten.

Kultur bör alltså i det här sammanhanget främst ses som ett social gemenskapselement och som en del av "större helhet" i vilket musik ofta har en betydande roll. Vi kan alltså genom att studera musiken i en kultur få större kännedom om kulturen i sig.

3.2 Musikkulturer i förändring

"Kulturanalys handlar om att studera förändring. Forskarens uppgift är kort sagt att beskriva och tolka hur kulturer förändras" (Lundberg & Ternhag, 2014, sid. 127).

Ett vanligt missförstånd är att när en musiketnolog studerar musik i en "främmande kultur" undersöker denne ett bestående fenomen som funnits sen urminnets tider. Så är inte fallet. Alla kulturer är alltid under ständig förändring i lite olika tempon beroende på kultur (Ibid.). De flesta kan nog konstatera att musikstilar och musikkulturer förändrats med tiden, moduleras om inte vissa fall försvinner helt. Att musikstilar och musikkulturer förändrats kan bero på en rad olika faktorer, en vanlig musiketnologiskvinkel är att se det snabbt växande samhället som en medverkande kraft.

"Ett snabbt föränderligt samhälle föder nya beteenden och tankesätt, nya vanor och handlingsmönster, nya behov och kunskaper, nya frågor, prioriteringar och agendor" (Lilliestam 2009, sid. 45).

Ett föränderligt samhälle och föränderliga musikkulturer skapar också en vilja att styrka traditionen och hindra mångkulturen, även inom musiken. Av engagerade musikälskare kan man ibland höra hur en musikstil "hotas" av populärmusiken (Lundberg & Ternhag, 2014, sid.128). Detta har lett till att man kan se tydliga uppdelningar hos både musikälskare och i musiken. Denna uppdelningar har ofta sammanfattats i begreppen *tradition och modernitet* eller *renodling och blandning* (ibid). Tidigare musiketnologer som t.ex. Alan Lomax (Citerad i: Lundberg & Ternhag, 2014, sid.128) argumenterade starkt för att värna om traditionen och renodlingen i musikkulturer medans det idag förekommer en mer öppen inställning för modernitet och blandning i musikstilar.

Gunnar Ternhag säger: "Tradition innebär fortlöpande förändring. [...] Musikens traditioner står under ständig påverkan från andra musikslag, såväl gamla som nya". (Lundberg & Ternhag, 2014, sid. 129).

3.3 Emiskt och etiskt

Inom musiketnologin men även inom andra studieområden där man studerar en grupp människor som en kultur pratar man om begreppen *emiskt* och *etiskt*. Begreppen syftar på ur vilket perspektiv kulturen studeras. Emiskt perspektiv står för de beforskade människornas betraktelsesätt och etiskt perspektiv för forskarens bild av det beforskade människornas värld. (Lundberg & Ternhag 2014, sid.120). På svenska är det lättare att tala om inifrån och utifrånperspektiv då ordet etiskt lätt kan missförstås.

I Ove Ronnström avhandling om *dansande och musicerande jugoslaver i Stockholm* (1992) pratar han om problematiken med att som observatör granska och specificera en kultur:

[..] Etnologer och antropologer har på 1980-talet börjat problematisera sin egen verksamhet, hur och varför de producerar kunskap. En viktig fråga är vems eller vilkas versioner som presenteras och legitimeras som kunskap. Ett sådant resonemang sätter obönhörligt forskaren själv under luppen, dessutom forskningsprocessen och inte minst själva skrivandet. Målet är att i större utsträckning än tidigare överlämna frågan om textens trovärdighet till läsaren för bedömning. Det gäller därför att inte bara presentera det färdiga pusslet, utan också att försöka visa hur hur de olika bitarna fogats samman och vem eller vilka som deltagit i pusslandet.

Sammanfattningsvis skulle man kunna se begreppen, emiskt och etiskt som en slags balansgång mellan forskaren och de beforskade, där forskarens uppgift är att tolka och översätta den studerade kulturen. Det är dock viktigt att understryka att forskaren aldrig kommer komma ifrån sin position som utomstående. Forskaren är präglad av sin egen kultur, värderingar och världsbild vilket har betydelse för vad det slutgiltiga resultatet i undersökningen kommer bli.

”Forskaren kan aldrig komma ifrån sitt utanförskapsroll - och ska heller inte göra det. Medvetenheten om skilda perspektiv är däremot förutsättning för att föra arbetet mot större förståelse framåt.” (Lundberg & Ternhag, 2014, sid 120).

3.4 Subkultur

En människa deltar inte i bara en kultur utan i flera. Det finns också kulturer på olika nivåer. Man brukar prata om *huvudkultur* och *delkultur*. Huvudkultur används i bredare skala som t.e.x musikkultur medans delkultur eller *subkultur* är ett begrepp för att kategorisera ett sidospår eller en del av huvudkulturen. (Lillestam, 2009, sid. 57). Exempel på musikaliska subkulturer är te.x swingpjattar, dixiesnubbar eller raggare (Lundberg & Ternhag, 2014, sid.25). Det som brukar vara kännetecknande för, ungdomliga subkulturer är att de många gånger odlar speciella klädstilar eller frisyrier eller ägnar sig åt en särskild sorts musik (Lillestam, 2009, sid. 58). Det finns kanske en tanke om att en delkultur är kopplat till ett geografiskt område men det behöver inte vara så. Förutom att vi idag kan kommunicera och bilda delkulturer via internet kan delkulturer

spridas från en geografisk ort till en annan och sätts i nya sammanhang. Denna process brukar kallas för *ackulturation* eller *inkorporering* (Lillestam, 2009, sid. 58).

"[...] Blues, jazz, rock och hiphop är ursprungligen amerikanska musikformer som spritts över världen och givit lokala färgningar i olika länder och kulturer." (ibid.)

Lillestam (2009) gör ingen skillnad på delkultur och subkultur utan ser det mer som ett samlat begrepp eller som en gemensam synonym för en avvikande kultur inom huvudkulturen. Jag har haft anledning i denna undersökning att göra en ytterligare utvidgning av begreppet subkultur som beskriver en tredje part. Jag kommer alltså att se raggarkultur som ett paraplybegrepp (en subkultur) för att senare sortera och systematisera djupare för att förstå vad som skiljer en typ av raggare från en annan.

4. Metod

I metodkapitlet redogör jag för vilka metoder jag har använt mig av i den här studien.

4.1 Musiketnologi

Den här studien lämpar sig bäst inom ramarna för musiketnologins forskartradition, då jag är intresserad av att förstå musikens funktion i en kultur. Musiketnologi kan kortfattat beskrivas som en vetenskap som handlar om att studera musikuttryck i olika kulturer, men också kulturuttryck i själva musiken (Lundberg & Ternhag, 2014, sid.9). Som kan utläsas av namnet är musiketnologi en disciplin som ligger någonstans i gränslandet mellan musikvetenskap och etnologi (Ronnström, 1990, sid. 6). På ena sidan finns musikvetenskapens intresse för form, gestalt, uttryck för musik som konst. På den andra sidan finns etnologin och antropologins intresse för människan som kulturvarelse för den mening och det sammanhang människor ger den värld de skapat (ibid.). Det som utmärker musiketnologin är ambitionen att förena intresset för musikens mening och dess funktion i samhället - musik i kulturen (ibid. sid 8).

I den här uppsatsen kommer jag att använda mig av musiketnologen Alan P. Merriams analysmodell som finns i *The anthropology of music* (1964) för att angripa mitt ämne. I boken sammanfattar han tre stycken förbundna analytiska nivåer som alla är lika viktiga för att studera en musikkultur:

- *Musikljuden i sig själva.*
- *Beteendet i samband med musik.*
- *Uppfattningar om musik.*

Den tredelade analysmodellen ses ofta som en klassisk tillgång för studier av musikkulturer. Den är både beprövad och uppskattad av musiketnologer runt om i världen (Lundberg & Ternhag, 2014, sid 126).

Lars Lilliestams (2009) utvidgar Merriams analysmodell genom att lägga till underfrågor till analyskategorierna vilket jag även kommer att ha nytta av för att få en mer djupgående och bredare insvepning av ämnet. Några av underfrågeställningarna som jag kommer att använda är:

- När och var förekommer musiken?
- Vad gör människor i samband med musiken? Vad använder man musik till? Vad anser man att musiken har för verkan?
- Förekommer det speciella ritualer eller ceremonier i samband med musik?
- Vad anses vara bra och dålig musik? Varför?
- Hur kategoriserar man musik?
- Hur beskrivs musik?
- Vad betyder musik?
- Vilken musik passar bra och när?

(Lars Lilliestams, 2009, sid. 38-39)

Alan P. Merriams tredelade analysmodell med ytterligare stöd från Lars Lilliestam, kommer vara min huvudsakliga utgångspunkt i min undersökning och kommer ligga till grund med vilka ögon jag kommer att studera raggarkulturen i Venjan med. Viktigt att understryka är dock som Gunnar Ternhag säger: "En forskare kan dock sällan slaviskt följa ett vetenskapligt verktyg som t.e.x Merriams modell [...] Lösningen av vetenskapliga problem måste anpassas till de aktuella förutsättningarna (Lundberg & Ternhag, 2014, sid 126).

4.2 Fältarbete

För att förstå en främmande musikkultur kan det vara bra att göra ett fältarbete där musikkulturen finns. Vad är ett fält? Inom musiketnologin brukar man prata om två

dimensioner av begreppet fält: Rum och tid. (Lundberg & Ternhag, 2014, sid.38). Man kan också betrakta rummet som ett socialt landskap som fältarbetaren vistas i under en avgränsad tid (ibid.). Vissa forskare påstår att fältet enbart är en konstruktion av fältarbetaren eftersom att fältet alltid är i förändring.

Under helgen mellan 12/10 till 14/10 - 2018 åkte jag till Venjan för att genomföra mitt fältarbete. Fältarbetet bestod av intervjuer och deltagande observationer i form av dagboksanteckningar.

4.3 Deltagande observationer

Observationer är framförallt bra när vi ska samla information inom områden som rör beteenden och skeenden i naturliga situationer. En deltagande observatör tar aktivt del i den situation som ska observeras och går in som medlem i den aktuella gruppen. Den deltagande observatören ska också ha blivit godkänd av gruppen att observera samt vara objektiv i observationen. En nackdel med att vara deltagande observant är att man kan störa det naturliga beteendet (Patel & Davidson 2011).

Under helgen i Venjan gjordes bland annat flera besök i raggarnas verkstäder där jag fick, låt oss säga "outtalade rundturer" av deras verkstäder, projekt och i deras liv. Vi åkte runt i byn och tittade på olika platser där min kompis (och informant) berättade om händelser som ägt rum, mötesplatser för byns invånare och lite allmän historia om Venjan. Jag fick provåka i ett av de nyaste tillskotten av fordon, en gammal bandvagn som påstods ha används i Falklandskriget. Finalen på mitt fältarbete i Venjan skedde på en inflyttningsfest hemma hos Christopher Wigga. På festen gjordes en stor intervju med festens deltagare. Där fick jag även chansen att umgås, festa och ta del av deras livsfilosofi, vardagsbekymmer, tankar och intressen.

4.4 Intervjuer

"Den kvalitativa forskningsintervjun söker förstå världen ur de intervjuades synvinkel, utveckla innebörden av människors erfarenheter, frilägga deras livsvärld före de vetenskapliga förklaringarna" (Steinar Kvale, 1997, sid.9).

En del av mitt fältarbete gick ut på att göra intervjuer med raggarna i Venjan. Tanken var att göra flera kvalitativa intervjuer individuellt med varje raggare men optimala förutsättningar finns inte alltid till förfogande och istället gjordes enbart en stor intervju,

med mig mitten av en halvmåne-konstellation som bestod av sammanlagt nio personer. Intervjun gjordes på ett förstadie till en fest. Det vill säga innan informanterna hunnit blivit berusade och festen kommit igång. Intervjun varade i lite mer än en timme och spelades in på en Zoom (h4n) samt på min Iphone (SE).

Syftet var att öka min förståelse för vilken funktion och betydelse som musiken har för raggarkulturen samtidigt som jag också ville få svar på andra frågeställningarna som bland annat gällde raggarkulturens innebörd, tradition och identitet. Utöver den stora, formella intervjun fortsatte samtalen efteråt att kretsa kring raggarkulturen, musik samt andra icke-relevanta samtalsämnen på en mer informell nivå. [Intervjufrågorna följer som bilaga].

Utöver de sjuutton intervjufrågorna ställdes följdfrågor och vidare diskussioner inträffades. Några av frågorna blev aldrig ställda av den mycket praktiska anledningen att de intervjuade själva tog upp frågan eller att svaret kom vid ett annat tillfälle. Trots risken att samla alla informanter vid ett och samma tillfälle, vilket skulle kunna ha resulterat i mer entydiga svar där kanske enbart två informanter dominerade samtalet blev det istället en livlig diskussion där alla flikade in med synpunkter och följdfrågor.

Ingen av de intervjuade vill vara anonyma och nedan följer alla som deltog i intervjun: Rasmus Andersson, Fredrik Solén, Andreas Wigga, Anton Jansson, Pontus Andersson, Jonas "Prosten" Andersson, Lukas Wörn, Christopher Wigga, Emil Jansson.

Alla intervjudeltagare är kompisar och åldersspannet sträcker sig mellan tjugo till tjugosju år. Bröderna Anton och Emil Jansson är personerna som jag känner sedan tidigare och är de som fungerat som huvudsakliga informanter i mitt fältarbete. De har bidragit med att agera som medlare mellan mig och personerna i Venjan inför min undersökning, planerat rundturer och möten samt stått för de praktiska som bilresan dit och logi. Anton och Emil har också till stor del vuxit upp i Venjan, parallellt med staden Borlänge femton mil därifrån. Eftersom de båda har ett förflutet i Venjan, är goda vänner med alla raggare och till viss del också varit en del av raggarkulturen ansåg jag att bröderna också skulle delta vid intervjutillfället.

5. Raggarkultur som musikkultur

Följande kapitel är en bearbetning och analys av intervjun jag gjorde i Venjan, sammanflätat med anteckningar från min fältdagbok. Jag har delat upp kapitlet under fem rubriker eller teman som anknyter till min frågor eller min fältdagbok. Texten är till viss del sammanfattningar av diskussioner som inträffade under intervjun kombinerat med citat.

5.1 "Vi är inte raggare, vi är bilentusiaster"

Min personliga föreställning som jag hade innan jag åkte till Venjan var att personerna jag skulle möta skulle identifiera sig som raggare. En av det första sakerna som jag lärde mig var att det kan vara mycket problematiskt att definiera någon eller några efter en ram.

Min första fråga i intervjun var: - **"Kan ni beskriva vad ni tänker att en raggare är och vad det innebär att vara en raggare"?**

- Vi hatar raggare! -säger alla i kör, följt av skratt.
- Det är dem vi hatar, de med skinnvästar och knöliga Cheva 64:or. - Prosten.
- En raggare är snuskig, tvättar sig sällan och är sextiofem plus. - Andreas.
- Vi ser oss inte själva som raggare och det sa jag till Anton innan, vi är bilentusiaster. - Pontus.

Jag hade visserligen en tanke om att raggarbegreppet var problematiskt och lite gammaldags men att definitionen var så pass laddad och icke applicerbar hade jag inte räknat med. Under intervjuns gång kommer frågan upp igen vid ett flertal tillfällen och ju mer termen "raggare" diskuteras finner intervjudeltagarna att det egentligen bara är ordet som är problematiskt och inte själva innebörden av vad som brukar kategoriseras inom ramen för raggare. Samtliga i sällskapet vill inte definiera sig som raggare men finner att de har gemensamma intressen med vad som brukar klassificeras (främst av utomstående) med typiska för raggare. Samtliga är bilintresserade, spenderar helger och kvällar med att mecka med sina bilar, åker på raggarträffar som PBM och CCW och älskar att köra runt i sina bilar och dricka öl och lyssna på musik. Erling Bjurström (1990) beskriver denna problematik:

”Begreppet ”raggare” (eller ”raggarbrud”) är utifrån sitt eget sätt att avgränsa sig missvisande. Det är ett epitet som i första hand används av utomstående för att beskriva dem” (sid.208).

Svaret på frågan ledde till att jag under resten av intervjun bytte ut begreppet raggare mot bilentusiaster efter deras eget önskemål att inte förknippas med deras syn på vad en raggare är. För att inte göra denna studie allt för komplex med tvetydiga ramar av de olika typerna av raggare, bad jag dem själva beskriva vilka typer av människor de finns som dedikera sig åt denna bilkultur för att göra de lättare att förstå deras definition av raggarkulturen. Fredrik Solén (Frenkan) tog tillfället i akt och beskrev olika grupperingarna som finns inom raggarkulturen (i norra Dalarna) medans resterande instämde eller argumenterade emot. Sammanfattningen av diskussionen blev vad jag här kallar för Frenkans raggardefinition.

Frenkans raggardefinition:

- ”Raggaren”: En slusk som är femtio år och åker i en gammal bil och lyssnar på gammal musik och skriker könsord. En raggare har mer intresse för att bli berusad och uppträda vedervärdigt i offentliga miljöer än vad den har intresse för bilar.
- ”Fin-Raggaren”: Är mellan tjugo till trettio år gamla. Klädda i femtiotals-kläder, Brylcreem i håret, lyssnar på rockabillymusik och åker i fina, äldre bilar från 50 och 60-talet. De är schysta människor som inte bråkar eller betar sig illa.
- ”Bilentusiasterna”: Stort intresse för alla bilar. Begränsar sig inte till att intressera sig för enbart bilar av äldre modell. Dessa har heller inget intresse att placera sig inom subkulturens ramar gällande klädstil, musik eller sociala raggarnormer.
- ”Pilsnerraggaren”: Liknande egenskaper som hos ”Raggaren” men skiljer sig främst av att personerna är mellan arton till trettio år. Hit kategoriseras även de som avviker i form av bilval, musiksmak och kvällsagendor.

Jag vill understryka att trots att det finns en avsmak hos intervjudeltagarna att bli definierade som raggare användes ordet raggare flitigt i intervjun i andra sammanhang som inte var i ett porträtterande syfte av dem själva. Bland annat aktiviteten ”att vara på raggen” samt faktumet att de själva ser sig som en slags sidogren till raggarkulturen och

vid några tillfällen under intervjun kallar de även sig själva för raggare. Vi kan därför inte se Frenkans raggardefinition som fullständigt reell i praktiken. Frenkans raggardefinition beskriver dock deras bild av raggarkulturen vilket gör den lämplig för den här studien. Den förklarar hur samhörighet formas med de grupper som de associerar med samt grupper man väljer att ta avstånd ifrån. Avståndstagandet från raggarbegreppet kan även tolkas som både en ovilja att bli kategoriserade av en utomstående samt för att lyfta det unika med just deras umgänge.

5.2 Raggen går!

Att vara på raggen är en av de vanligaste aktiviteterna som intervjudeltagarna gör under helgerna och beskrivs som ett av de viktigaste elementen för raggarkulturen.

Aktiviteten går ut på att gänget samlas och åker i en eller flera bilar som omsorgsfullt väljs ut beroende på kvällens mål, gängets intuition eller bilens aktuella status, vilket skulle kunna innebära att bilen är nyrenoverad eller nyinköpt. En eller flera chafförer väljs ut (ibland via lottning) och sedan färdas de från punkt A till punkt B. Färden är ibland det huvudsakliga målet för kvällen men oftast åker de till platser där bestämda "raggarträffar" äger rum. I bilen umgås man, dricker öl och lyssnar och sjunger med till musik. Bilen blir en mobil fest och ett socialt rum där man träffas och festar tillsammans. Att vara på raggen ses också som en slags vinst då man ofta åker i av de nyaste nytillskott eller en bil som man mekat med i ett par veckor och är klar och äntligen får "raggas med". På raggartträffar träffar gänget andra bilburna grupper som de pratar bilar och annat skvaller med. På raggartträffarna spelas mycket musik vilket tillsammans med bilen beskrivs som en slags symbol för att markera vilken typ av raggare man är.

- Allt handlar egentligen om att höras och synas inom Raggarkulturen - Lukas (alla instämmer).
- Man vill ju att någon ska titta på en. Vi vill att folk ska bli glada. Att man någon ska springa bredvid bilen och sjunga med i låten.
- Det handlar inte bara om bilen det handlar gemenskapen också. - Prosten

Att vara på raggen är en fest med stark frihetskänsla. Det är ett tillfälle att träffa kompisar och samtidigt förena bilintresset. Det verkar också vara här som bilentusiasterna möter de andra sidogrenarna inom raggarkulturen och att det är på raggartträffar man väljer vilka man associerar med och vilka man tar avstånd ifrån.

Även om det hade varit möjligt för gänget att till exempel besöka nattklubbar eller liknande i någon av de närliggande orterna som Mora eller Rättvik, väljer det oftast att låta festen stanna i bilen eller att åka på en raggarräff i någon av de närliggande byarna

- Att vara på raggen är att vara på fest. Vi går ju inte gärna ut på nattklubbar. När vi till exempel är i Västerås på PBM är vi där på semester, för att ha kul. - Frenkan.

5.3 Musikens funktion

- Musiken är viktigt. Utan musik hade det inte varit roligt att vara ute på raggen. Det är halva grejen. Utan musik kan man lika gärna vara hemma och supa sig dyngrak. - Christopher.

Citatet av Christopher Wigga blev en viktig ståndpunkt för musikens roll för intervjudeltagarna genom hela intervjun. Musiken kanske inte pratas om som den huvudsakliga kärnan i raggarkulturen men utan musiken som ackompanjerar dem i garaget, på raggen och på bilträffar ses raggarkulturen som meningslös.

Utdrag från min fältdagbok:

Fredag kväll: Vi går hem till Rasmus och Torbjörns garage. På väggarna hänger ett antal vägskyltar av olika rang samt en gigantiska USA-flagga. Rasmus sitter vid ett bord och ritat motiv att skära ut med sin nya plasmaskärare. Ur högtalarna som sitter monterade på väggen intill bordet spelas en blandning av dansband och rockabilly-låtar på medelvolym. Jag frågar Rasmus om musiken. Han svarar att det är en gammal spotifylista som alltid brukar spelas. [...] spotifylistan fortsätter att spela under resten av kvällen. Flera personer kommer och går under kvällen men ingen verkar notera musiken.

[Bild från garaget. På bilden visas Emil och Anton Jansson]

Precis som exemplet från garaget spelas det musik på samma sätt på inflyttningsfesten hemma hos Christopher Wigga. Musiken är på bakgrunden och förutom de tillfällen när jag frågar om musiken, noterar de vad som spelas. Under intervjun ställer jag ett flertal frågor om vad dem lyssnar på, när dem lyssnar och vad dem inte lyssnar på. Av de svar som jag fick visar det tydligt att intervjudeltagarna är mer medvetna om vad musiken har för funktion i deras umgängeskrets än vad det är för musik, vilken artist eller musikgenre som spelas.

- En bit i garaget gör allt så mycket roligare. Vi lyssnar på riviga bitar. Klämkäcka bitar. Om någon sätter på en dålig låt i bilen då skriker alla nej. Musiken är viktig.
- Det viktigaste är att musiken är rivig och gör en peppad. Man ska kunna sjunga med. Det spelar ingen roll vilken genre bara den är ösig och skapar bra stämning.

Att musikgenre, stil eller artist inte har någon direkt betydelse för vad som funkar att lyssna på var inte bara en beskrivning om deras lyssningsvanor utan också ett sätt att markera varför de skiljer sig från andra inom raggarkulturen. "Bilentusiasterna" är öppna för all typ av musik så länge den gör en på gott humör och skapar bra stämning, precis som att de är intresserad av både nya och gamla bilar och inte låser in sig i ett fack utifrån vad som förväntas vara bilen man borde köra.

-Vi låtsas inte att vi är 50-tals-människor. Vi är nutid. - Prosten

För att få någon form av specifikare ingång i vad det är för musik som spelas i bilen och i garaget bad jag dem förklara hur och var musiken kommer in i deras umgänge.

- Raggare³ har några låtar som dominerar varje år. Raggare älskar sommarplågor. Sommarplågor är raggarnas nummer ett. Sedan bytts de ut. Det spelar egentligen ingen roll vilken genre det är. I år var det en låt, va fan hette den? En låt som gick på rix fm? (någon form av poplåt som de inte minns namnet på). Den har ingenting med raggarkulturen att göra men den spelades i varenda raggabil under hela sommaren. Det var den låten och sen "Öla öla öla" (CK Trubadix feat Ingemar, 2018) . Man kunde höra den låten i flera bilar samtidigt men alla var på olika ställen i låten.

³ Flera gånger användes begreppet raggare för att beskriva dem själva trots avsmaken av att någon annan kallar dem för raggare.

Vikten av sommarplågor understryker samtliga intervjudeltagare. Att sommarplågorna hörs i alla raggarbilar kan vi tolka som att låtarna till viss del sprids mellan bilgrupperna. Att det finns ett par låtar som dominerar i en viss period verkar skapa en stark gemenskap inom raggarkulturen där musiken blir en betydande faktor. Detta skulle man kunna tolka som att de grupper som på något sätt bryter mot gemenskapen, d.v.s spelar musik som inte passar (som i beskrivningen av pilsnerraggaren) skapar en konflikt om vad som är bra och dålig musik. Även om deras beskrivning av dem själva som en gren i raggarkulturen som till skillnad från andra grupper inte lägger lika stor vikt att definiera sig efter bil och musiksmak finns det tankar om vad som är rätt och fel.

"[...] pilsnerraggarna som kör runt i skrotbilar tidigt på morgonen, det lyssnar på dålig musik som inte passar t.ex. hip hop och techno. Dom spelar inte musik för att lyssna, de spelar för att störa" - Pontus .

Av det här svaret följde en lång diskussion där några instämde med Pontus argument medans andra tog ställning för pilsnerraggarna och argumenterade för att de nog hade lika roligt som dem.

Under intervjun ges också några konkreta exempel på musik som dem brukar lyssna på. De berättar om ett tillfälle när dem spelade bowling och musiken som spelades i bowlinghallen var outhärdlig att lyssna på. Det spelades hip hop och rnb vilket dem på frågan "vad är den sämsta musiken?" också nämnde som exempel på dålig musik. Någon ur gänget gick då fram till baren och bad dem sätta på en spotifylista innehållande rockmusik, bland annat gruppen Volbeat. Andra genreexempel som de säger ofta spelas ute på raggen är: country, pop, norsk EDM, schlager och rockmusik.

Trots att musikens funktion, att vara peppande och rivig belyses mer viktig än musiken i sig och samtalen som kretsar kring musik har ingen vikt av att prata om specifika genre, artister eller mer konkret varför något är bra och dåligt, finns ett exempel som skiljer sig från den lösa och något nonchalanta inställningen till musik.

Utdrag från fältdagboken:

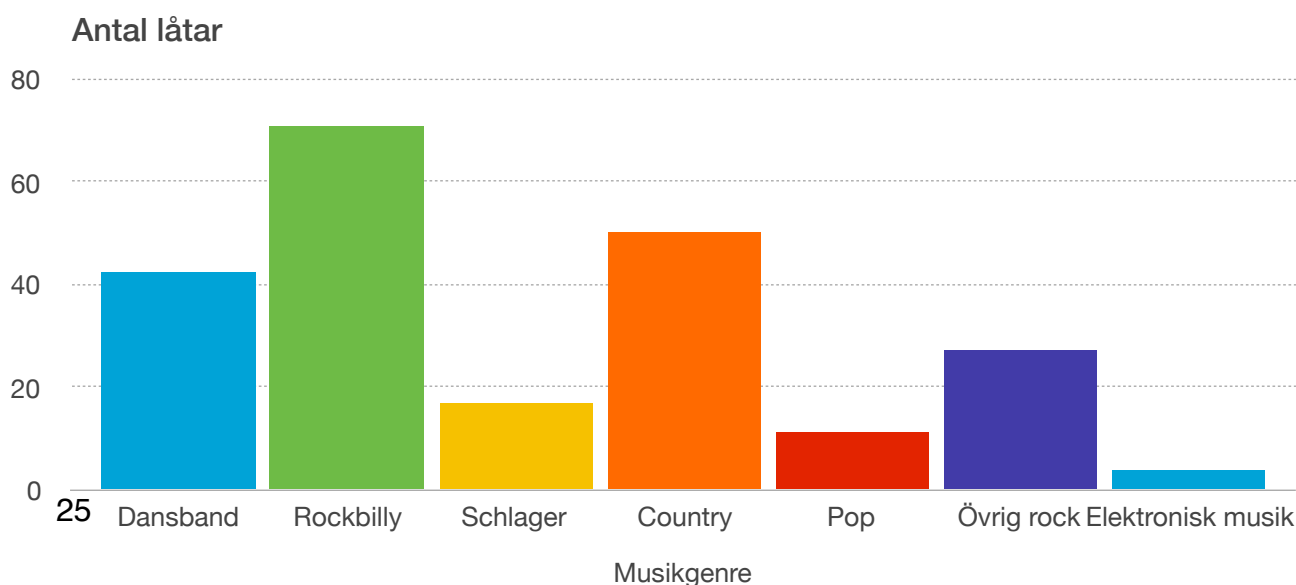
Lördagkväll på Christopher Wiggas inflyttningsfest ca: 00:30.

Vid ett tillfälle sätter någon på Billy Opel på stereon och allsång bryter ut. Flera låtar spelas och samtliga kan vareda versrad. Det pratas om att han släppt en ny skiva som alla verkar vara rikligt inlyssnade på och för dem som inte hört den förklaras skivans innehåll ingående av resterande. De verkar kunna allt om Billy Opel. De måste vara Billy Opels största fan.

Personerna på festen visade nästan inga indikationer på djupare intresse i musik mer än vilken funktion musiken har i deras umgänge, varken under intervjun eller under majoriteten av kvällen fram till de ögonblicket när Billy Opel vrids på stereon. Det var tydligt att just Billy Opel spelade i en högre division än andra artister.

5.4 Lukas spotifylista

Under fredagen i garaget nämnde jag att en spotifylista spelades i bakgrunden. För att kunna skapa mig en tydligare bild med mer konkreta exempel på musik som spelas inom gruppen frågade jag om någon ville vara vänlig att skicka en spotifylista som ofta spelas när de är tillsammans, på raggen eller i garaget. Rasmus skickade spellistan *Värry god musikka* (se Spotify) som är skapad av Lukas Wärn (som också deltog i intervjun). Spellistan påstods spelas ofta, bland annat i garaget under fredagen. Spellistan innehåller 224 låtar och i följande diagram visas spellistans olika musikgenrer. Jag har lyssnat på spellistans samtliga låtar och sorterat dem i olika musikgenrer. Sorteringen har motiverats av att låtarnas innehåll har utifrån min bedömning tydlig attribut som sound, instrumentuppsättning, låttexter som ofta brukar kategoriseras inom ramen för just en typ av musikgenre. I kategorien rockabilly har jag även placerat låtar av Eddie Meduza samt spår av liknande karaktär då den musikaliska strukturen liknar den hos rockabilly även om det kanske i första hand är låttexterna som är i fokus i låtar av Eddie Meduza m.fl. Det bör understrykas att diagrammet visar en grov kategorisering av låtarna spellistan.

Diagrammet visar en någorlunda bild av vad som brukar spelas bland personerna i Venjan när de är tillsammans. Låtar i rockabilly-karaktär utgjorde störst del av spellistan tätt följt av country och dansband. Vi kan utläsa av diagrammets fyra största staplar att musiken som personerna i Venjan lyssnar på överensstämmer till viss del med de båda exemplen som presenterades i bakgrundskapitlet om raggarmusik.

5.5 Tradition, identitet och gemenskap

På frågan om deras fäder varit eller är raggare eller bilintresserade visade sig att majoriteten hade föräldrar som på liknande sett som dem, verkat i någon form av raggarkultur under sin ungdom. De erkänner att det helt klart har påverkats av sina föräldrars val av intresse för bilar men understryker att de ter sig annorlunda gentemot sina föräldrar och har gått sin egen väg gällande musik och val av bilmodeller.

- Vi har inte tagit efter dem i musiksmaken även om vi också lyssnar på äldre musik. Vi lyssnar inte direkt på den musik som våra föräldrar gjorde.

I min fältdagbok dokumenterade jag under fredagskvällen i Rasmus och Torbjörns-garage att en av besökarna som kom under kvällen var en man i femtioårsåldern (Anton och Emil Janssons farbror). Det jag noterade var att han, precis som de andra som kom och gick, integrerade med alla och deltog i samtalen som de resterande "unga" personerna pratade om. Samtalen handlade till 90% av bilar och den äldre mannen deltog på vad jag kunde tolka som likvärdiga grunder i samtalen. Den äldre mannen stannade över en timme i garaget deltog aktivt i samtalen. Detta tyder trots allt på att det finns en sammanhållning mellan generationerna eftersom det grundläggande bilintresset finns hos båda parter. Dem kan därför upprätthålla ett stimulerande samtalsklimat trots ålderskillnaden. Samtidigt måste det poängteras att den äldre mannen trots allt var släkt med Anton och Emil och att släktskapet kan ha haft avgörande betydelse för varför gruppen kunde acceptera hans delaktighet i samtalen.

På frågan om de lyssnar på samma musik när de t.e.x är hemma eller sitter vid datorn som när de är tillsammans på raggen, svarade nästan alla att de inte gjorde det. "Prosten" pekades snabbt ut som den med mest udda musiksmak och han berättar att han helst lyssnar på hårdrock och heavy metal när han är ensam. Någon säger att de oftast lyssnar på radion och någon annan säger att de föredrar att lyssna på popmusik.

Eftersom att nästan alla säger att de lyssnar på annan musik när det är ensamma verkar det som att musiken blir till ett slags enande när de umgås tillsammans. Valet av musik motiveras alltså främst för att gynna gruppens gemensamma intresse. Musiken styrker den gemensamma identiteten för gruppen eftersom de har valt att lagt sitt egna musikintresse åt sidan och istället funnit musik som de gemensamt kan uppskatta och enas kring. Frenkan förtydligade vikten av gruppens gemensamma musikintresse:

- Om någon sätter på en dålig låt i bilen då skriker alla nej.

På frågan om någon musicerar alltså spelar något instrument visade det sig att två personer spelar. Emil spelar piano och dragspel och studerar jazz vid konservatoriet vid högskolan Dalarna. Lukas spelar saxofon och banjo på hobbynivå och började för några år sedan att spela dessa instrument då han inspirerats av kärleken för rock och country.

Brukar ni gå på konserter?

- Nja ibland men inte så ofta. Vi gick på en Rednex en gång, Hardcore Super Stars i Karlstad. Vi var på Lars Kristerz en gång. Vi går på konserter ungefär en gång per år.

Precis som att gruppen sällan går på nattklubbar samt att resan kan vara det huvudsakliga målet när de är ute på raggen kan svaret på den här frågan tolkas som att gruppen föredrar att umgås för sig själva än att vistas i andra sociala rum. Gänget behöver kanske inte andra yttre faktorer för att ha roligt utan trivs bäst i gruppen utan utomstående.

Är det bara killar som är raggare eller finns det "tjejraggare" också?

- Mer än vad man tror. Ungefär 65% killar och 35% tjejer som intresserar sig för bilar skulle dom gissa på". Dem tror att fler tjejer har intresserat sig för bilar nu på senare tid än förut.

Samtidigt som samtliga vill lyfta att det finns tjejer som intresserar sig för raggarkulturen visas inga faktiska exempel på att det förekommer kvinnliga deltagare när gänget träffas. Varken i fysisk form under dagarna när jag befinner mig i Venjan eller när personerna berättar om aktiviteter eller händelser som ägt rum tidigare. Det kan ha varit av ren slump som jag varken såg eller hörde någon prata om ett tillfälle när en kvinnlig deltagare har varit med men det visar ändå tydligt att kärnan i gruppen består av manliga deltagare.

Efter att intervjun var gjord och inspelningsapparaterna var avstängda fortsatte samtalen att kretsa kring raggarkulturen samt deras egna intressen på en mer eller mindre filosofisk nivå. Samtalen handlade bland annat om varför de har valt att dedikera sitt liv åt bilkulturen. Pontus beskrev sitt bilintresse som en skapande process liknande att måla eller att göra musik och att vara bilintresserade kanske borde värderas lika högt som andra kulturformer. Samtliga är medvetna om att raggarkulturen har ett dåligt rykte vilket också är en anledning varför de inte vill bli kallade för raggare. Prosten berättade att hans högsta dröm är att ha ett eget garage. Alla på festen poängterar att gemenskapen är något de värderar högt och i min fältbok noterar jag:

Stark gruppdynamik, det känns nästan som att dem är en stor familj

Personerna i Venjan har som nämndes tidigare vuxit upp tillsammans och har umgåtts i samma konstellation sedan barnsben vilket onekligen bidragit till att den starka gemenskapen. Den starka gruppdynamiken som jag skriver om i min fältdagbok visade sig i form av både verbal och icke-verbal kommunikation. Samtidigt som de stod enade om att den gemensamma gruppen inte definierar sig som raggare och att de tillsammans är en unik konstellation som grupp visade det sig samtidigt att varje person bar egna personliga, karaktärsdrag som alla tycktes vara väl medvetna om. På ett icke-verbalt plan var det som att de visste vem som skulle säga vad, när de troligast var möjligt att en av personerna skulle träda fram med sin åsikt eller att någon person skulle agera på ett eller annat vis. Det tyder på att samtliga personerna känner varandra så pass djupt att den sammanhållna konstellationen blir en helhet där varje individs egenskaper och identiteter är en viktig pusselbit för sammanhållningen. Ett tydligt exempel på gruppens starka gemenskap skriver jag kortfattat under fredagen i garaget i min fältdagbok:

Jag blir totalt utesluten i samtalen

Till en början trodde jag att det var mitt syfte till besöket i Venjan som gjorde att jag blev utesluten i samtalen i garaget, att jag var där för att "studera dem". Men i efterhand förstod jag att det troligtvis var min position som utomstående som gjorde att jag i garaget inte blev talad till eller inkluderad i samtalen. Jag tror inte att jag blev utesluten för att jag inte var bilintresserad eller för att jag inte kommer från Venjan utan för att den starka sammanhållningen i gruppen gjorde att de inte förmådde sig att inkludera mig i samtalen,

då jag som utomstående störde i gruppens starka gemenskap. På inflyttningsfesten visade sig liknande tendenser till en början fram tills intervjun gjordes och under timmarna efter. Jag kände mig stundtals illa till mods för att ha brutit sammanhållningen på grund av min intervju och jag märkte att även om vi förstod varandra, har gemensamma intressen och till och med pratar med samma dialekt var jag en utomstående då gruppens djupa vänskap inte gick att tränga igenom. Jag påstår inte att jag blev accepterad i gruppen efter intervjun men när jag väl hade brutit mig in i i gemenskapen i och med intervjun var bubblan redan spräckt och väl inne blev jag under resten av kvällen inte längre utesluten i samtalen.

Billy Opel-scenariot som jag dokumenterade i min fältdagbok var kanske det tydligaste exemplet på när musiken blev ett gemenskapsverktyg för gänget under festen. Volymen höjdes och alla pågående samtal avslutades för att sjunga med och också prata om innehållet i musiken. Kanske var intuitionen att visa upp Billy Opel för mig som ett tecken på deras stolthet för att komma från Venjan eller för att iscensätta det bästa och det mest typiska för gängets vänskap.

[Vänster sida av bordet visas: Prosten, Emil, Rasmus. Högersida: Anton, Frenkan, Christopher, Pontus.]

6. Resultatanalys

Mitt syfte med den här studien var att undersöka musikens betydelse för raggarkulturen i byn Venjan och i det här avsnittet kommer jag att utifrån Alan P. Merriams (1964) analysmetod systematisera resultatet från mitt fältarbete.

Musikljuden i sig själva.

Det är tydligt av svaren från intervjun att musikens roll att vara en stämningshöjare och ett gemenskapsinstrument var av större vikt än vilken genre eller artist som spelades. Det framgick samtidigt att det finns musik som värderas högre medans andra lägre. Av den musik som jag dokumenterade under de deltagande observationerna, som intervjudeltagarna nämnde och vad som kan utläsas från Lukas spellista visar det att det finns en tanke om vad deltagarna tycker är bättre musik och vad de tycker är sämre. I jämförelse med statistiken som presenterades i bakgrundskapitlet om raggarmusik, kan vi se att musiken som personerna i Venjan lyssnar på överensstämmer till viss del med båda exemplen som angavs. Det finns alltså en tanke även bland personerna i Venjan att musikgenrer som bland annat dansband, rockabilly, country och rock är musikgenrer som platsar inom ramen för raggarmusik likt spellistan *Raggarmusik* och i avseendet rockabilly samlingsalbumet *Raggarmusik vol. 1*. Undantaget med personerna i Venjan är att alla tenderade att värdera artisten Billy Opel högre än någon annan musik. Detta beror troligtvis på Billy Opels starka anknytning till Venjan och byarna runt omkring.

Beteendet i samband med musik.

Under mitt fältarbete i Venjan framgick det tydligt att musiken övergripande funktion är att sätta stämning. I garaget och på festen spelas musik framförallt i bakgrunden för att ackompanjera den huvudsakliga sysslan, i dessa fall att mecka med bilar eller att samtala och dricka öl. Detta framgick även under intervjun när intervjudeltagarna beskrev hur musik används när de är ute på raggen. Att vara på raggen är en av de huvudsakliga aktiviteterna som intervjudeltagarna gör när de träffas och umgås och är också en vanlig aktivitet som innefattar musik. I bilen spelas musik för att göra dem peppade och för att sprida glädje. Vi kan också utläsa av svaren i intervjun att musiken tillför ett slags enande mellan personerna i Venjan, eftersom att de lyssnar på annan musik när de t.e.x är hemma än när de är tillsammans, då hittar de musik som de kan enas om i gänget.

Musiken används också för att bygga gemenskap med andra inom raggarkulturen samt även som en symbol för att visa vilken typ av grupp man tillhör eller associera med. Att musiken beskrivs som "halva grejen" inom raggarkulturen där bilen utgör den andra visar tydligt att musiken är i princip avgörande för kulturen.

Uppfattningar om musik.

I flera av svaren i intervjun understryks att bilentusiasterna (som de beskriver sig som) inte bara lyssnar på några typer av genrer utan värderar musiken efter dess sociala funktion. Samtidigt som detta avståndstagande från att bli placerade i ett fack sägs också att de finns personer som till exempel pilsnerraggaren, som lyssnar på dålig musik, musik som används för att störa. Detta (m.fl. exempel) visar att det finns musik som inte är bra, som inte passar in. Av svaren framkom också att vissa verkar vara mer musikintresserade än andra. Emil och Lukas var de enda som spelar instrument och i diskussioner verkade de mest orienterade bland musikstilar och genrer. Även "Prosten" som pekades ut som den med mest udda musiksmak kan i detta avseende tolkas som djupare musikentusiast då även han letat sig till musik som går långt utanför gruppens musikintresse. Att den samlade gruppen sällan går på konserter kan vi toka som att intresset för personerna bakom musiken är av mindre betydelse än musiken i sig själv då de föredrar att lyssna på musik hemma, i bilen eller i garaget.

7. Diskussion

Denna uppsats går under namnet *Raggen går! En musiketnologis studie av raggarkulturen i Venjan*. Det har framgått att personerna i Venjan helst inte vill bli förknippade med begreppet raggare eftersom deras bild av vad en raggare är förknippas med något dåligt. Jag har trots överväganden om att byta titel beslutat att ha kvar titeln för att istället understryka just detta fenomen. Detta är ett tydligt exempel på begreppen emiskt och etiskt innebörd som förklarades i teorikapitlet, om vem eller vilkas version som presenteras. Jag finner det viktigt att använda definitionen raggarkultur för att beskriva den uppfattning som jag hade kring begreppet raggare samt av andra utomstående för att upplysa att benämningen inte har samma betydelse i kulturen som av dem som står utanför. Raggare är för personerna i Venjan en nedvärderande term att bli kallad vilket jag kan förstå av att bara läsa historien om de ursprungliga raggarna, deras version av

raggaren samt den generella bilden som porträtteras i media. Här följer ett citat från tidningen VLTs inslag (2015): *Bilfestens unkna bild av kvinnor*:

”Power Meet handlar om bilar, maskulinitet och alkohol – alla sedana attribut som spär på normen kring hur en man ska bete sig, och göra mannen starkare”.

Det är förståeligt att man inte vill bli förknippad med raggarkulturen efter vad den generella bilden visar. Samtidigt finns onekligen likheter mellan personerna i Venjans version av raggarkulturen och den allmänna bilden, både vad gäller bilintresset och i synnerhet i avseendet för den här studien, nämligen musiken. Vi kan utläsa av statistiken i bakgrundskapitlet och av Lukas spotifylista vissa likheter mellan det vi då får se som de generella exemplen av raggarmusik och musiken som bilentusiasterna i Venjan helst lyssnar på. Det tyder alltså på att det framförallt är andra faktorer än musik och bilar som gör att personerna inte vill bli kallade för raggare, så som klädstil, frisyrier, ålder, sociala beteenden och kanske även livsfilosofi. Bristen på en vidare subkulturdefinition blir här en problematisk faktor. Detta är ett typexempel på när en vidare sortering av begreppet raggarkultur hade behövts för att ge personerna i Venjan en möjlighet att legitimera sin kultur och sidogren av raggarkulturen.

En viktig del av det här arbetet har varit att legitimera raggarkulturen som en musikkultur vilket har varit bristfälligt i tidigare studier. Till viss del förstår jag varför musiken inte har rättfärdigats då det som syns är bilen som också beskrivs av personerna i Venjan som det huvudsakliga. Men i alla fall där bilen finns, förekommer musik. Gunnar Ternhag förtydligar detta:

”Egentligen ingår allt musicerande i ett kulturellt sammanhang [...] För att sammanfatta: vilken som helst levande musiksituation visar i sig att musikkultur är något reellt.” (Lundberg & Ternhag, 2015, sid 123).

Musik spelas oftast i bakgrunden för stämningens skull. Den här studien visar dock tydligt att musiken har fler sociala funktioner än vad man kanske tidigare har trott. Den används både för att bygga gemenskap mellan personer samt för att markera sociala revir.

Avslutningsvis

I kölvattnet av detta arbete var jag särskilt intresserad av ett antal aspekter om den nutida raggarkulturen. Aspekterna gällde bland annat raggarkulturens fortlevnad, tradition, identitet och musik. Av dessa har enbart musikens betydelse berörts på ett djupare plan av uppenbara anledningar men de andra aspekterna har också vidrörts. Även om var och en av dessa aspekter är viktiga byggstenar för den nutida raggarkulturen kräver varje del en kandidatuppsats för sig så det lämnar jag till framtida forskning att angripa. Jag vill trots bristen på utrymme kortfattat diskutera de andra aspekterna genom att svara på två frågor som vidrör dessa områden.

Vad har förändrats och vad har bevarats av originalet i raggarkulturen samt i raggarmusiken under årens lopp i Venjan? Jag vill påstå att de övergripande elementen från den ursprungliga raggarkulturen finns kvar. Bilar, musik och riter lever kvar men dess innebörd skiljer sig avsevärt från sitt ursprung. Därav måste traditionen också omprövas. Det tyder på att personerna i Venjan till viss del har ärvt intresset för bilkulturen av sina fäder men samtidigt finns ingen strävan av att upprätthålla en tradition eller som Prosten enkelt beskrev de:

-Vi låtsas inte att vi är 50-tals-människor. Vi är nutid.

Detta legitimerar också teorin om musikkulturers ständiga förändring och för att knyta an till begreppen *tradition och modernitet* eller *renodling* och *blandning* kan vi tydligt se i denna studie att personerna i Venjan har en högre ambition att utvecklas mot något nytt och eget än att värna om traditionen som i beskrivningen av "finraggaren" verkar vara fallet.

Varför väljer man att knyta sig till raggarkulturen? var en av frågorna som grundade idén till det här arbetet och svaret kom dels under de långa, icke formella samtalen som skedde efter intervjun och även vad jag bevittnade med egna ögon. Jag kan ärligt säga att jag aldrig sett en mer ambitiös grupp människor ägna sig åt sitt fritidsintresse. De tillbringar kvällar och helger åt att mecka, köpa, köra och att tänka på bilar. Majoriteten av personerna jobbar heltid om inte mer (som några av dem berättade). Trots det finns alltid tid till att hänga i garaget och jobba på nya projekt. Under mitt fältarbete i Venjan befann

sig samtliga i en ständigt arbetande process i undantag för inflyttningsfesten. Anledningen varför jag inte lyckades göra individuella intervjuer med personerna i Venjan var för att det under majoriteten av tiden var upptagna med diverse projekt och inte hade tid.

Pontus beskrev sin dedikation till bilar som en kreativ process som han delar med sina kompisar vilket var anledning varför han hela tiden fortsätter att hålla på med bilar. Det finns alltså en djupare mening än vad som kanske utläses av utomstående vid första anblick i det här fallet. Med hänsyn till den negativa, porträtterade bild som många har, om vad som vanligtvis kallas för raggarkulturen vill jag här lyfta personerna i Venjans hängivelse till sitt fritidsintresse samt gruppdynamiska egenskaper som unikt för sitt slag.

Slutkommentar

Den nya raggarkulturen med tillhörande sidogrenar som lever i Sverige kommer i många variationer. Jag vill understryka att denna undersökning gjordes i en liten by i norra Dalarna och av bara en helg av fältarbete kunde flera spår och musiketnologiska strukturer avtecknas. En vidare, större undersökning om denna subkultur skulle öppna många dörrar till ökad förståelse för de individer som väljer att dedikera sig åt raggarkulturen samtidigt som jag även personligen önskar att allmänheten vill se de kulturella värdet som finns i en av våra mest långlivade subkulturer i Sverige.

Källförteckning

Amorell, E (2015) Bilfestens unkna bild av kvinnor. *VLT*. 7 juli.

<https://www.vlt.se/artikel/kultur/bilfestens-unkna-bild-av-kvinnor>

Atenzia Records (2014) Raggarmusik vol.1 [musikalbum] Accessionsnummer:

B00PPEKXVM. Sverige. <https://open.spotify.com/album/6gGXp0iqhgVNHJvjWmHZyV?si=QpKGd3j3TDesOmxApT9gCQ> [2018-11-22]

Big Meet (2018). POWER BIG MEET Historia 1978-2017. <http://bigmeet.com/historia/> [2018-11-22]

Bjurström, E (1990). Raggare, En tolkning av en stils uppkomst och utveckling. I Dahlén, P & Rönnerberg, M. (red) *Spelrum, om lek, stil och flyt i ungdomskulturen*. Uppsala: Filmförlaget. ss. 207-228.

Carrol, R. (2013) 'Blue Swede Shoes', *AutoWeek*, 63(16), p. 18

Dalaartist (2018) *Billy Opel*. <http://www.dalaartist.se> [2018-11-22]

Gustafsson, B (2017) 100.000 bilentusiaster intar Rättvik. *SVT*. 29 juli

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/nu-gar-startskottet-for-classic-car-week>

Kvale, Steinar (1997). Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur

Larsson, M (2017) Hur den svenska raggarkulturen kom till på 50-talet. *Vice*. 5 maj.

<https://www.vice.com/sv/article/9aeyzy/hur-den-svenska-raggarkulturen-kom-till>

Lilliestam, Lars (2009). Musikliv: vad människor gör med musik - och musik med människor. 2. rev. uppl. Göteborg: Ejeby

Lundberg, Dan & Ternhag, Gunnar (2014). Musiketnologi: en introduktion. 2. reviderade uppl. Möklinta: Gidlund

Merriam, Alan P. (1964). *The anthropology of music*. [Evanston]: Northwestern Univ. Press

Mörkfors, Sigfrids Leif (2007). "I kum frå Wenjad": historiska skildringar och förteckningar över människorna i Venjans socken under 400 år. [Järfälla: Sigfrids Leif Mörkfors]

Nationalencyklopedin, *raggare*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/raggare> [2018-11-22]

Nationalencyklopedin, *Venjan*. <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/venjan> [2018-11-22]

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Raggarmusik. (2012) [spotifylista]. Skapare: Johan Larsson 2012

<https://open.spotify.com/user/leijding/playlist/6Pz44H1WuGsPqYQCJNfDP3?si=z3SUo18uT2Cyi4r4yCdI7w> [2018-10-16]

Rogsten, E (2017) Power Big Meet firar 40 – med 80 000 besökare. *Expressen*. 6 juli <https://www.expressen.se/gt/power-big-meet-firar-40-med-80-000-besokare/>

Ronström, Owe (1992). *Att gestalta ett ursprung. En etnologisk studie av dansande och musicerande bland jugoslaver i Stockholm*. Stockholm: Stockholms universitet

Ronström, Owe (red.) (1990). *Musik och kultur*. Lund: Studentlitteratur

Rämgård S, (2015) En glädjens dag i Venjan. *Mora Tidning*. 6 augusti. sid 4.

Tanja Joelsson (2015) *Män i trafiken: Volvoraggarnas vilda framfart* [video] <https://urskola.se/Produkter/188165-UR-Samtiden-Man-i-trafiken-Volvoraggarnas-vilda-framfart> [2018-11-22-]

Värry God Musikka [spotifylista]. Skapare: Lucas Allan Wärn 2011

https://open.spotify.com/user/pezkall/playlist/2PYErzuvnpmZWYNAF4VveX?si=HQ3nMglJSaGuZfwUR2R_Ow [2018-12-04]

Intervjufrågorna:

1. Kan ni beskriva vad ni tänker att en raggare är och vad det innebär att vara en raggare?
2. Definierar ni er alla som raggare?
3. Vad gör ni när ni är ute på raggen?
4. Vad lyssnar ni på för musik?
5. Skulle ni säga att den musik ni lyssnar på är "typisk" för en raggare att lyssna på?
6. Vad är den bästa musiken att lyssna på när ni är ute på raggen?
7. Vad är den sämsta musiken?
8. Finns det raggare som lyssnar på dålig musik? Vad isåfall?
9. Lyssnar ni alltid på samma typ av musik även när ni är hemma, sitter vid datorn et.c?
10. Är eller har era föräldrar varit raggare?
11. Vet ni vad dom lyssnade på för musik?
12. Hur viktig del är musiken för raggarkulturen? och för er identitet?
13. Hur kom det sig att ni alla blev raggare?
14. Brukar ni gå på spelningar med raggarmusik?
15. Tror ni att raggarmusiken har förändrats genom åren? Vad har förändrats?
16. Är det bara killar som är raggare eller finns det "tjejraggare" också?
17. Är det någon som spelar musik, instrument?

Tabell. 1,

Artist	Låtar på spellistan
Eddie Meduza	36
Rövballebandet	12
Lasse Stefanz	20
Ultematule	14
Kicki Danielsson	10
Larz Kristerz	12
Drängarna	11
2 blyga läppar	12
Black ingvars	11
250 kg kärlek	10

Tabell. 2.

